RUS DIŞİŞLERİ ARŞİVİ'NİN GİZLİ BELGELERİNDE

OSMANLI'NIN CİHAN HARBİ'NE GİRİŞİ

Çeviren ve Yayıma Hazırlayan:
Azad Ağaoğlu

ÖTÜKEN

Azad Ağaoğlu. 2 Eylül 1974'te Bakü'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. İleri derecede Rusça ve Osmanlıca biliyor. Araştırmacılık ve çevirmenlik yapmaktadır.

Ötüken Neşriyat'tan çıkan çevirileri şunlardır:

Elçin, *Gümüş Beyazı Karavan*, 2006.
Elçin, *Ölüm Hükmü*, 2007.
Elçin, *Kırk Ambar*, 2010.
Prof. Dr. Ali M. Hasanov, *Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Ulusal Kalkınma ve Güvenlik Politikası*, 2013.
Elçin, *Gölge*, 2015.
Prof. Dr. Ali M. Hasanov, *Güney-Kafkasya, Hazar-Karadeniz Havzaları ve Azerbaycan'ın Jeopolitiği*, 2016.
Prof. Dr. Ali M. Hasanov, *Hazar-Karadeniz Havzalarıyla Güney Kafkasya'nın Jeoekonomik Karakteristiği ve Azerbaycan'ın Yeni Petrol Politikası*, 2016.
Prof. Dr. Ali M. Hasanov, *Güney Kafkasya'nın Askerî-Jeostratejik Durumu ve Azerbaycan'ın Güvenlik Politikası*, 2016.

Diğer yayınevlerinden çıkan çevirilerinden bazıları:

Mir Celal Paşayev, *Dirilen Adam*, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2006.
İnkılap Nadirli, *Sınav, Torunlara Armağan*, Yedirenk Yayınları, İstanbul, 2009.
Hüseynbala Mirelemov, *Gelinlik*, Truva Yayınları, İstanbul, 2010.
Hüseynbala Mirelemov, *Ceza*, Truva Yayınları, İstanbul, 2010.
Hüseynbala Mirelemov, *Utanç, Kurşunlanan Heykellerin Çığlığı*, Truva Yayınları, İstanbul, 2011.
Ali Hasanov, *Jeopolitik*, Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul, 2012.
Asıf Kengerli, *Bela*, Yedirenk Yayınları, İstanbul, 2014.
Ali Yıldırımoğlu, *Taş Yağan Gün*, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2014.
Olcas Süleymenov, *Kelimenin Şifresi*, TEAS Press, İstanbul, 2016.
Olcas Süleymenov, *Tarih Öncesi Türkler*, TEAS Press, İstanbul, 2016.
Olcas Fenomeni, (Yay. Haz. Safa Abdullo), TEAS Press, İstanbul, 2017.
La Edri, *Ali ve Nino*, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2017.

İÇİNDEKİLER

Çevirenin Önsözü 13

BELGELER

1 Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/19 • **2** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 19 • **3** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 20 • **4** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Mektubu / 21 • **5** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 24 • **6** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 24 • **7** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 25 • **8** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 26 • **9** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 27 • **10** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 28 • **11** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 29 • **12** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 29 • **13** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 31 • **14** Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 31 • **15** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 32 • **16** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf ve Paris Elçisi İzvolski'ye Gizli Telgrafı/ 32 • **17** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 34 • **18** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 34 • **19** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 35 • **20** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 36 • **21** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 37 • **22** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 38 • **23** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 39 • **24** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 39 • **25** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 40 • **26** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 42 • **27** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 42 • **28** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 43 • **29** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 44 • **30** Rusya'nın Roma Elçisi Krupenski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 45 • **31** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 45 • **32** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 46 • **33** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 47 • **34** Rusya'nın Paris Elçisi İzvolski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 48 • **35** Rusya'nın Paris Elçisi İzvolski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 49 • **36** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 49 • **37** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 50 • **38** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 50 • **39** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 51 • **40** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 52 • **41** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a

Gizli Telgrafı/ 53 • **42** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf'a Gizli Telgrafı / 54 • **43** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 55 • **44** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 55 • **45** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 56 • **46** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 58 • **47** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf'a Gizli Telgrafı / 58 • **48** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf ve Paris Elçisi İzvolski'ye Gizli Telgrafı/ 59 • **49** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 59 • **50** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 60 • **51** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 60 • **52** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Mektubu / 61 • **53** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf'a Gizli Telgrafı/ 64 • **54** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 66 • **55** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 66 • **56** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf ve Paris Elçisi İzvolski'ye Gizli Telgrafı/ 67 • **57** Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 68 • **58** Ruya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 68 • **59** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 70 • **60** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 70 • **61** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 71 • **62** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 73 • **63** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 75 • **64** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 76 • **65** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 76 • **66** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Paris Elçisi İzvolski'ye Gizli Telgrafı / 78 • **67** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf ve Paris Elçisi İzvolski'ye Gizli Telgrafı/ 78 • **68** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 79 • **69** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Atina Ortaelçisi Demidov, Niş Ortaelçisi Trubetskoy, Bükreş Ortaelçisi Poklevski, Sofya Ortaelçisi Savinski, Paris Elçisi İzvolski, Londra Elçisi Benkendorf ve İstanbul Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 80 • **70** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 81 • **71** Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 82 • **72** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 82 • **73** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 83 • **74** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf ve Paris Elçisi İzvolski'ye Gizli Telgrafı/ 84 • **75** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 85 • **76** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya Genelkurmay Başkanlığı Diplomasi Kalemi Müdürü Kudaşev'e Gizli Telgrafı / 86 • **77** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya Genelkurmay Başkanlığı Diplomasi Kalemi Müdürü Kudaşev'e Gizli Telgrafı / 87 • **78** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 88 • **79** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 89 • **80** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 90 • **81** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 91 • **82** Avusturya'nın İstanbul Elçisi Pallavicini'nin Avusturya-Macaristan Dışişleri Bakanı Berchtold'e Gizli Telgrafı / 91 • **83** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 92 • **84** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 94 • **85** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı

Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 94 • **86** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 95 • **87** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Atina Ortaelçisi Demidov'a Gizli Telgrafı / 95 • **88** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 96 • **89** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 97 • **90** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 97 • **91** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 98 • **92** Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 99 • **93** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 100 • **94** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 100 • **95** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 101 • **96** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 102 • **97** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 103 • **98** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 103 • **99** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 103 • **100** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 104 • **101** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 105 • **102** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 106 • **103** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 107 • **104** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 108 • **105** Rusya'nın Paris Elçisi İzvolski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 108 • **106** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Atina Ortaelçisi Demidov'a ve Niş Maslahatgüzarı Ştrandtman'a Gizli Telgrafı / 109 • **107** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 110 • **108** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 111 • **109** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Mektubu/ 112 • **110** Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 115 • **111** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 117 • **112** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 117 • **113** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Acil Mektubu/ 118 • **114** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Acil Mektubu/ 119 • **115** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 120 • **116** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Acil Mektubu/ 121 • **117** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Acil Mektubu/ 122 • **118** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 123 • **119** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 124 • **120** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 124 • **121** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 125 • **122** Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 126 • **123** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya Genelkurmay Başkanlığı Diplomasi Kalemi Müdürü Kudaşev'e Gizli Telgrafı/ 128 • **124** Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 129 • **125** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Bordeaux Elçisi İzvolski ve Londra Elçisi Benkendorf'a Gizli Telgrafı / 129 • **126** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 130 • **127** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 131 • **128** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 133 • **129** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 135 • **130** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 136 • **131** Rusya'nın Atina Ortaelçisi Demidov'un Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a

Gizli Telgrafı / 137 • **132** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 138 • **133** İngiltere'nin Petrograd Büyükelçisi Buchanan'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Bilgi Notu / 138 • **134** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 139 • **135** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 141 • **136** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Bordeaux Elçisi İzvolski ve Londra Elçisi Benkendorf'a Gizli Telgrafı/ 143 • **137** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 143 • **138** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 145 • **139** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 146 • **140** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 147 • **141** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 148 • **142** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 150 • **143** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Bordeaux Elçisi İzvolski ve Londra Elçisi Benkendorf'a Gizli Telgrafı/ 151 • **144** Rusya'nın Belçika Elçisi Kudaşev'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 152 • **145** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 153 • **146** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 154 • **147** Rusya'nın Roma Elçisi Krupenski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 155 • **148** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 156 • **149** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 157 • **150** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 157 • **151** Avusturya'nın Sofya Ortaelçisi Tarnowski'nin Avusturya-Macaristan Dışişleri Bakanı Berchtold'e Gizli Telgrafı / 158 • **152** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevski'ye Gizli Telgrafı / 160 • **153** Rusya'nın Atina Ortaelçisi Demidov'un Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 161 • **154** Rusya'nın Belçika Elçisi Kudaşev'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 162 • **155** Bulgaristan'ın Viyana Ortaelçisi Rizov'un Bulgaristan Dışişleri Bakanı Radoslavov'a Gizli Telgrafı / 163 • **156** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 164 • **157** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf ve Paris Elçisi İzvolski'ye Gizli Telgrafı/ 165 • **158** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 166 • **159** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 167 • **160** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Fransa'nın Petrograd Elçisi Paléologue ve İngiltere'nin Petrograd Elçisi Buchanan'e Hatırlatma Notu / 168 • **161** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf ve Paris Elçisi İzvolski'ye Gizli Telgrafı/ 168 • **162** Rusya'nın Paris Elçisi İzvolski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 169 • **163** Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf'un Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 170 • **164** Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 172 • **165** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf'a Gizli Telgrafı/ 172 • **166** Bulgaristan'ın Petrograd Elçisi Macarov'un Bulgaristan Kralı I. Ferdinand'a Gizli Telgrafı / 173 • **167** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf'a Gizli Telgrafı/ 175 • **168** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 176 • **169** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rus Ordusu Başkomutanlığı Karargâh Başkanı Yanuşkeviç'e Gizli Telgrafı / 176 • **170** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 179 • **171** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 179 • **172** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un İngiltere'nin Petrograd Elçisi Buchanan'e Bilgi Notu / 182 • **173** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 183 •

174 Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 183 • **175** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 184 • **176** Bulgaristan'ın Londra Ortaelçisi Hadjimişev'in Bulgaristan Dışişleri Bakanı Radoslavov'a Gizli Telgrafı / 185 • **177** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 186 • **178** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 187 • **179** Rusya'nın Roma Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 188 • **180** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Roma Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 188 • **181** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 189 • **182** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 192 • **183** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 192 • **184** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 194 • **185** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 194 • **186** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 196 • **187** Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Londra Elçisi Benkendorf, Paris Elçisi İzvolski ve Roma Elçisi Girs'e Gizli Telgrafı / 197 • **188** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 198 • **189** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 200 • **190** Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 201 • **191** • Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 202 • **192** • Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 203 • **193** • Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 203 • **194** • Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 205 • **195** • Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 206 • **196** • Rusya Deniz Kuvvetleri Merkez Karargâhı Komutanı Rusin'in Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'ye Gizli Telgrafı / 207 • **197** • Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 208 • **198** • Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 208 • **199** • Rusya'nın Sofya Ortaelçisi Savinski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 209 • **200** • Rusya'nın Paris Elçisi İzvolski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 210 • **201** • Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı / 211 • **202** • Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı/ 212

Dizin.....215

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

Rusya Dışişleri Bakanlığı 2014 yılından önce, I. Dünya Savaşı'nın 100. yılı dolayısıyla arşivlerini açacağını ve bu savaşa ilişkin belgelerden bazılarını yayınlayacağını duyurmuştu. Nitekim *Rusya Dışişleri Bakanlığı Birinci Dünya Savaşı Yıllarında*[1] adlı kitap 2014 yılında Dışişleri Bakanı Sn. Lavrov'un önsözüyle yayınlandı. 960 sayfa hacmindeki bu kitapta 250'yi aşkın belge dört bölümde toplanmıştır. Kitabın "I. Bölüm"ünü Rusya İmparatorluğu Dışişleri Bakanlığı Günlüğü'nün 16 Temmuz 1914 ila 10 Ekim 1916 tarihleri arasındaki notları oluşturmaktadır. "II. Bölüm" Rusya'nın müttefik ve tarafsız ülkelerle politik, ekonomik ve mali ilişkilerine ve Almanya karşıtı koalisyonun genişletilmesine yönelik çabalara dair belgelerden; "III. Bölüm" müttefik, tarafsız ve düşman ülkelerin durumlarına ilişkin raporlardan, bu ülkelerde Rusya lehinde kamuoyu oluşturulması çabalarına ve askerî sansüre dair belgelerden oluşmaktadır. Son bölümde ise Dışişleri Bakanlığı mensuplarına ait belgeler, Dışişleri Bakanlığı mensuplarından bazılarının günlük ve hatıratlarından parçalar yer almaktadır.

---

[1] *Ministerstvo İnostrannıh Del Rossii v Godı Pervoy Mirovoy Voynı. Sbornik Dokumentov*. Akvarius, Tula, 2014.

Bu kitabın en önemli yayınlanma amacı, Sn. Bakan'ın önsözünde de vurgulanmış olduğu üzere, savaş yıllarında görevlerini *"vatanseverlik ve profesyonellikle"* yerine getiren, fakat *"birtakım politik ve ideolojik nedenlerden dolayı hak etmedikleri bir şekilde unutulmuşluğa mahkûm bırakılan"* Rus diplomatların hatırasına saygıyı ifade etmektir. Kitaba alınan belgelerin seçiminde de bu amacın öncelikle göz önünde tutulduğu açıkça görülmektedir. 250'yi aşkın belge arasında I. Dünya Savaşı döneminde kapalı kapılar arkasında yapılan pazarlıkları ortaya koyacak, bugünün okurunu şaşırtacak bir belge bulunmadığı rahatlıkla söylenebilir.

Oysa Bolşevikler iktidara gelir gelmez bir reddimiras yapmış, İmparatorluk Rusyası'nı dönemin diğer emperyalist ülkeleriyle aynı kefeye koyarak, devletin çeşitli kurumlarının arşivlerindeki belgeleri ortalığa döküp saçmışlardı. 1926 yılında yayınlanan *Cihan Harbi'nde Çarlık Rusyası*[2] adlı kitap bu yaklaşımın iyi bir kanıtıdır. 325 sayfalık bu kitap Rusya Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nde çeşitli dosyalar içinde tutulan toplamda 488 belgeyi kapsar. Kitabın Rusya-Türkiye ilişkilerine dair belgelerden oluşan ilk bölümünde 99 belge, Rusya-Bulgaristan bölümünde 143, Rusya-Romanya bölümünde 140, Rusya-İtalya bölümünde ise 106 belge bulunmaktadır.

Bu kitabın öncelikli yayınlanma amacı ise *"emperyalist Rusya'yı ifşa etmek"*, bu arada Dışişleri Bakanlığı mensuplarının *"giriştikleri entrikalar ve yaptıkları gizli pazarlıklarla emperyalizme ne şekilde hizmet ettiğini"* gözler önüne sermekten ibaret bulunuyordu. Yayıncıların güttüğü amaç, burada da belge seçimine açıkça yansımıştır. Kitaptaki belgelerin hemen hemen tamamı kapalı kapılar ardındaki çetin pazarlıkları ortaya döken belgelerdir.

---

[2] *Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne.* Gosudarstvennoye İzdatelstvo, Leningrad, 1926.

Biz; 1926 yılında yayınlanan kitaba giren 488 belgeden, Türkiye'yle doğrudan ilişkili bulunan 202 belgeyi Türkçeye aktarmayı uygun bulduk. Belgeleri kronolojik olarak yeni baştan sıraladık ve numaraladık. Bu arada, her belgenin arşivdeki orijinal numarasını da elbette ki muhafaza ettik.

Kitabın sonuna bir özel adlar dizini ekledik. Dizine giren kişilere dair çok kısa bilgiler, bu kişilerin I. Dünya Savaşı sırasındaki görevlerine öncelik tanınmak suretiyle, yine dizin içine yerleştirilmiştir. Özel adlardan, ağırlıklı olarak yer adlarından bazılarını ise metne eklediğimiz dipnotlarla açıklamaya çalıştık. Dizindeki rakamlar sayfa değil, belge numarasını gösterir. Bu arada "Osmanlı", "Türkiye", "Rusya" ve "İstanbul" sözcükleri hemen hemen her belgede geçtiğinden dizine alınmamıştır.

Cihan Harbi öncesinde Rusya'nın başkenti olan Sankt Petersburg'un adı, dönemin Almanya karşıtı havasına uyularak, 1914 Ağustos'unda İmparator II. Nikolay tarafından Petrograd şeklinde değiştirilmiştir. 1918 Mart'ında Lenin Petrograd'ı başkent statüsünden mahrum etti, Lenin'in ölümünün hemen ardından, Ocak 1924'ten itibaren kentin adı da değiştirilerek Leningrad yapıldı ve 1991 yılında Sankt Petersburg adı kente iade edilinceye kadar bu ad kullanıldı. Bu kısa tarih bilgisini, bilmeyenler için metindeki Petrograd adını açıklamak amacıyla zikrediyoruz.

Açıklanması gereken bir husus da eski-yeni takvim meselesidir. Rusya daha önce kullandığı Jülyen takviminden Miladi takvime 1918 başlarında geçmiştir. Jülyen takviminin son günü olan 31 Ocak 1918 tarihinden sonra Miladi takvimin ilk günü olan 14 Şubat 1918 tarihi gelmiştir. Dolayısıyla iki takvim arasında 13 günlük bir fark vardır. Bu fark Mart 1900 tarihinden önce 12 gündü, Mart 2100 tarihinden itibaren de 14 güne çıkacaktır. Yeni takvim derken elbette ki Miladi takvim kastedilmiştir. Kitapta iki takvim karışık olarak kullanılmış, çoğu belgenin üzerindeki eski tarihin yanında yeni takvimle

hangi güne denk geldiği de yazılmıştır. Biz tüm tarihleri yeni takvime göre düzenlerken, belge metnine fazla müdahale etmemek adına bazı istisnai durumlarda eski tarihleri aynen bıraktık ve yeni takvimle karşılığını dipnotta verdik.

1926 yılında Rusça basılan kitabın sonuna bir özel adlar lügati eklenmişse de, bu oldukça yetersiz bir lügatti. Belgelerde zikredilen çoğu ismin o dönemde hangi görevde bulunduğunu ya da bunun tam tersi olarak, zikredilen görevleri kimlerin işgal ettiğini mümkün mertebede tespite çalıştık. Tespit edemediğimiz birkaç ismin zamanla açıklık kazanacağını umuyoruz.

I. Dünya Savaşı'nın bitişinin 100. yılında, kitabın geniş okur kitlesinin ilgisini çekeceği temennisiyle, okuru belgelerle baş başa bırakıyoruz.

Azad AĞAOĞLU
Bakü, 2018.

BELGELER

Said Halim Paşa

1

Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı

25 Temmuz 1914, nu. 558

Sadrazam'la[1] özel konuşmalarımızdan, Avusturya-Sırbistan çatışmasında Babıâli'nin, Türkiye'nin çıkarlarına hizmet edebilecek her imkândan yararlanmak hususunda kesin kararlı olarak, bekleme politikası takip edeceği izlenimini edindim.

2

Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı

26 Temmuz 1914, nu. 561

1496 numaralı telgrafınızı aldım.

Türkiye; eski bir hasım olarak Sırbistan'ın aşağılanmasından şüphesiz ki memnuniyet duymakta, fakat şimdilik, kendi çıkarları açısından fayda sağlayabilecek ilk elverişli durumdan –hangi yönde

[1] Said Halim Paşa.

olursa olsun– yararlanmaya kesin kararlı bir biçimde bekleme politikası izlemektedir. Avusturya-Macaristanlı mevkidaşımın[2] Türkiye'yi derhal Üçlü İttifak'ın[3] etki alanına çekmek için her zamankinden daha fazla çaba harcadığı pek muhtemelse de, Babıâli'nin bir an önce harekete geçmek istediğine ilişkin bir işareti şimdiye kadar ne ben, ne de Fransız Elçi[4] gördük.

Konuyu dikkatle takip etmeyi sürdüreceğim.

Talat Paşa

3

Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı

27 Temmuz 1914, nu. 566

561 numaralı telgrafıma atfen.

Bugün Sadrazam[5] ve Talat, Türkiye'nin kendini kesinlikle Avusturya-Sırbistan çatışmasının dışında tutmak ve gelişmeleri beklemek konusunda kararlı olduğunu ifade ettiler. Sadrazam özel ola-

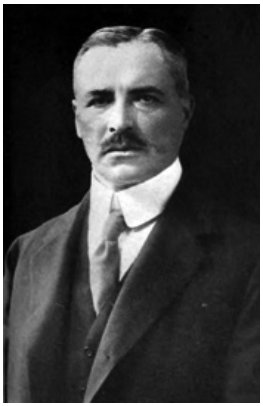
[2] Johann von Pallavicini.

[3] Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya arasında henüz 1880'lerin başlarında oluşan koalisyon bu adla anılıyordu. İtalya; I. Dünya Savaşı başlayınca önce tarafsızlığını ilan etmiş, daha sonra ise Üçlü İttifak'tan ayrılarak düşman ülkelerin, yani İtilaf Devletleri'nin safında savaşa girmiştir. I. Dünya Savaşı içinde Osmanlı İmparatorluğu ve Bulgaristan da İttifak Devletleri'ne katılmıştır.

[4] Louis Maurice Bompard.

[5] Said Halim Paşa.

rak şunu da ekledi ki aldığı bilgilere nazaran Bulgaristan'ın şimdi harekete geçmeyeceği kanaati kendinde ağır basmaktadır, fakat Berlin'deki Türk Maslahatgüzar,[6] askerî fırkanın hâlihazırda üstün durumda bulunduğu Almanya'ya tam bir savaş havasının hâkim olduğu istihbaratını veriyor.

Alman Elçi Wangenheim

4
Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Mektubu

27 Temmuz 1914

Çok gizli.

Devleti Efendim Sergey Dmitriyeviç.

Avusturya-Macaristan'ın Sırbistan'a ültimatom vermek suretiyle atmış olduğu pek ciddi adım, beni, bu adımın Balkan Yarımadası'nın genelinde ve özellikle çalışma alanım olan Türkiye'de hangi anlama geleceği konusuna değinmeye sevk etmiştir.

Öncelikle, son iki senede Avusturya-Macaristan'ın Osmanlı İmparatorluğu nezdinde itibarının giderek azaldığını vurgulamak zorundayım. Avusturya politikasının Balkan Yarımadası'ndaki son büyük başarısı olan Bosna-Hersek'in ilhakı ve akabinde Sırbistan ve Karadağ'ın bunu kabullenmek zorunda kalması, aradan geçen iki

[6] Bu kişinin kim olduğu tespit edilemedi.

sene zarfında Türkiye'nin hassas siyasi ve toplumsal çevrelerinin hafızasından bütünüyle silinip gitmiştir. Balkan Harbi'nin gelişmeleri, Türkiye'nin Slav devletlerinde yenilgiye uğratılması ve bu devletlerin Türkiye sayesinde güçlenmeleri Avusturya-Macaristan'ın çıkarları aleyhinde Slavcılık düşüncesinin yükselişine, dolayısıyla Üçlü İttifak'ın zararına Üçlü İtilaf'ın[7] itibarının artmasına ve bu suretle –İttifak'ın buradaki temsilcilerinin üzüntüyle idrak etmiş oldukları üzere– daha önceki politik dengenin bozulmasına sebebiyet vermiştir.

Son zamanlarda ortaya çıkan ve kendisi açısından bunca elverişsiz olan durumu kabullenmesi düşünülemeyecek Avusturya ile arkasındaki –ve belki öncelikle– Almanya'nın, doğal olarak bu durumdan kurtulmanın yolunu aramaları ve şüphesiz ki Yakındoğu'daki eski konumlarını ve itibarlarını geri kazanmak, Üçlü İttifak yararına dengeyi sağlamak amacıyla karşılarına çıkacak ilk elverişli gelişmeden faydalanmaları gerekiyordu. İşte bu elverişli gelişme Arşidük Franz Ferdinand'ın öldürülmesi olmuştur.

Meslektaşlarımla ve özellikle açık sözlülüğe yatkın Alman mevkidaşımla[8] konuşmalarımızdan, kendilerinin de Avusturya'nın şüphesiz ki Almanya'nın bilgisi ve rızası dâhilinde attığı cesaretli adımı Balkan Yarımadası'ndaki eski konumun geri kazanılması ve Üçlü İttifak'ın Türkiye nezdinde sahip olduğu eski itibarın iadesi için bir araç olarak gördükleri kanaatine ulaştım. Kendileri bu itibarın Panslavizm'in –ki bundan gayet açık bir şekilde bahsedebiliyorlar– Pancermenizm ülküsü –ki henüz bu hususta susmayı yeğliyorlar– karşısındaki yükselişi sonucunda zedelendiği görüşündeler.

Avusturya-Macaristan'ın Sırbistan'a verdiği ültimatom uluslararası ilişkiler tarihinde öylesine sıra dışı bir örnekti ve büyük devletlerin daha küçüklerini esarete almalarını mazur gösteren öylesine tehlikeli bir ilkenin yerleşmesine yol açacaktı ki kabul edilmesi ha-

---

[7] Britanya İmparatorluğu, Fransa ve Rusya'nın henüz I. Dünya Savaşı öncesinde oluşturdukları koalisyon "Antanta" adıyla bilinmektedir. Savaşın başlangıcında bu koalisyon daha çok "Üçlü İtilaf" ya da "İtilaf Devletleri" adıyla anılmıştır. 1915 yılında İtalya'nın İtilaf Devletleri safında savaşa girmesiyle siyasi literatürde yer yer "Dörtlü İtilaf" terimine de rastlanır olmuştur. I. Dünya Savaşı'nın çeşitli aşamalarında Sırbistan, Karadağ, Japonya, Belçika, Yunanistan, ABD ve daha pek çok devlet İtilaf'ın safında savaşa katılmıştır.

[8] Hans von Wangenheim.

linde Sırbistan'ı Avusturya-Macaristan'a bağlı bir vasal konumuna düşürürdü. Sırbistan'ın yanıtı memnuniyet verici bulunmadı. Avusturya Elçisi[9] Belgrad'ı terk etti, iki devlet arasındaki diplomatik bağlar koptu ve galiba askerî harekâtın her dakika başlamasını beklememiz gerekiyor.

Yalnız başına bırakıldığı takdirde Sırbistan'ın, kudretli komşusu tarafından önünde sonunda mahvedileceğinden kimsenin kuşkusu olamaz.

Avusturya-Macaristan'ın belledi̇ği hedefe böylesine parlak bir şekilde ulaşması, kazanacağı zafer ve dolayısıyla kendisini destekleyen Üçlü İttifak'ın da zafer kazanması, kaçınılmaz olarak Balkan Yarımadası'nda politik dengenin İttifak lehinde büsbütün bozulması ve Türklerin, daha önce değindiğim hassasiyetleri nedeniyle kesin bir şekilde Üçlü İttifak'a katılarak hasmımıza dönüşmesi sonucunu doğuracaktır.

Avusturya-Macaristan'ın yaptığı hamlenin başarıya ulaşmasının bizim itibarımızın ve bunca kurban, bunca çaba sayesinde Yakındoğu'da kazandığımız konumun da yerle bir olmasına sebebiyet vereceğine, tüm ekonomik çıkarlarımıza en yıkıcı şekilde yansıyacağına ve son yıllarda elde ettiğimiz kazanımların tamamını hiçe indireceğine Zatıâlilerinizin dikkatini çekmeği görev addederim.

Bunu öngörerek, her türlü olasılığa hazır bulunmamız gerektiği konusunda kesin bir inanca sahibim. Bu yüzden, harekete geçmemiz gereken ve kolayca gelip çatabilecek o dakikada gafil ve hazırlıksız yakalanmamak adına, daha önce müteaddit defalar gündeme getirdiğim meseleye, yani Karadeniz donanmamızın mümkün olduğunca hızla ve önemli ölçüde güçlendirilmesinin, kara kuvvetlerimizin ise tam savaş hazırlığı durumuna getirilmesinin kesin ve kayıtsız şartsız zorunluluğu konusuna bir kez daha dönme cesaretini göstereceğim.

---

[9] Wladimir Giesl von Gieslingen.

5

Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı

2 Ağustos 1914, nu. 611

Kopyası Bükreş ve Sofya'ya.

Türkiye'de tam seferberlik ilanı söylentisi üzerine bugün Sadrazam'ı[10] kendi konağında ziyaret ederek bunun amacını sordum. Sadrazam bana özel olarak, seferberliğin gerçekten ilan edildiğini, hangi yaşları kapsadığını iyice bilmediğini, yarın Babıâli'yi ziyaretim sırasında bunu bana söyleyebileceğini ve Hükümet'in, Bulgaristan'ın harekete geçme tehlikesi karşısında Trakya'da ve İstanbul Boğazı'nda 200 bin kişilik ordu bulundurma kararı aldığını anlattı. Kafkasya sınırına ordu yığmak gibi bir düşüncenin kesinlikle söz konusu olmadığını da ekledi.

6

Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı

2 Ağustos 1914, nu. 612

611 numaralı telgrafıma atfen.

Sadrazam'la[11] akabindeki konuşmalardan, Babıâli'nin belli zamana kadar tarafsızlığını muhafaza etmekle beraber, yine de Bükreş Antlaşması'nda[12] Bulgaristan lehinde değişiklik yapılması ihtimalinden ya da Türkiye'nin herhangi bir kazanç sağlayabileceği her türlü başka gelişmeden faydalanmakta kesin kararlı olarak her türlü olasılığa hazırlıklı bulunmak istediği sonucunu çıkarıyorum. Bizden çekindiğinden ve bedhahlarımızın bühtanlarının sonucunda hemen şimdi İstanbul Boğazı'nı işgal etme niyetimizden şüphe duyduğundan, aslında düşmanlarımızın zaferini istediği kesindir. Bu duygu,

[10] Said Halim Paşa.

[11] Said Halim Paşa.

[12] İkinci Balkan Savaşı'nı bitiren, 10 Ağustos 1913 tarihli antlaşma.

Alman heyetinin Türkiye'de kaldıkları anlaşılan subayları tarafından kuvvetle körüklenmektedir. Bu kesinlikle muzır bir unsurdur, zira Türkleri aleyhimizde kışkırttığına hiç şüphe yok, fakat zannediyorum ki Babıâli, Almanya'yla giriştiğimiz mücadelenin sonuçları açığa çıkmadan bunları bertaraf etme cesaretini gösteremeyecektir.

Askerî Ataşe'mizin[13] verdiği bilgiye nazaran hâlihazırda Türk ordusu bizim açımızdan henüz tehlike arz etmeyecek bir durumdadır. Bu şartlarda, kendi sınırlarımız içinde her türlü ihtiyati tedbiri almakla beraber, mevcut gelişmeler bağlamında Türkiye'nin askerî eylemleri yüzünden, bu eylemler bize karşı saldırgan bir tutuma dönüşmediği sürece, kendisiyle herhangi bir çekişme içine girmememiz gerektiğine inanıyorum. Fakat yine de İngiltere ve Fransa'nın Osman Dretnotu'nun[14] buraya varmasını engellemelerinin çok iyi olacağı görüşündeyim.

7

Rusya'nın İstanbul Elçisi Girs'in Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a Gizli Telgrafı

3 Ağustos 1914, nu. 618

612 numaralı telgrafıma atfen.

Sadrazam'ın[15] bana ve Enver'in Fransız Elçi'ye[16] yaptıkları açıklamalara nazaran, sözde Enver, Alman heyetinin subaylarını, eğer gitmeyi kendileri de istiyorlarsa, serbest bırakabileceğini söylemiş,

---

13 Maksim Nikolayeviç Leontyev.

14 İngiltere tarafından 1911 yılında Brezilya için "Rio de Janeiro" adıyla yapımına başlanan zırhlı gemi, Brezilya'nın taksitleri ödeyememesi yüzünden 1913 yılında Osmanlı Devleti'ne satılmış ve "Sultan I. Osman" adını almıştır. I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla, Osmanlı'nın karşı safta savaşa girme ihtimalini bahane eden İngiltere, 1914 Ağustos'unda Osmanlı Devleti geminin son taksitini öder ödemez gemiye el koyduğunu ilan etmiştir. Gemi İngiliz donanmasında "Agincourt" adıyla 1921 yılına kadar kullanılmış, daha sonra hizmetten çekilmiştir. Yine İngiltere tarafından Osmanlı Devleti için 1911 yılında yapımına başlanan "Reşadiye" gemisine aynı tarihte ve aynı şekilde el konulmuştur. Bu gemi de İngiliz donanmasında "Erin" adıyla kullanılmış, 1922 yılında hizmetten çekilmiştir.

15 Said Halim Paşa.

16 Louis Maurice Bompard.